

Poština plaćana v gotovini.

10

NARODNI

GOSPODAR

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

Več poguma

(Nekaj misli k položaju.)

Pojavljajo se malodušneži in zbeganci tudi v zadrुžnih vrstah.

»Saj je vse zaman! Čemu se bomo trudili? Od leta 1931., ko je začela denarna kriza, ne pridemo več do mirnega poslovanja. Bolje je, da vse pustimo, kot da bi delali, ko ne vidimo uspeha,« tako govorijo malodušni in mislijo, da je to modro in da je to resnično.

Toda to je najhujše razpoloženje, ki se širi. To je razpoloženje, prepustiti se toku, namesto boriti se in reševati. Če je ladja dobila poškodbo v viharju, so vsi mornarji na mestu in delajo na vse kriplje in z vsemi močmi, da odprtino zamašijo in rešijo brod in sebe. Če bi bili malodušni, bi potonili. Huda nesreča so za gospodarstvo poraženi malodušneži in zbeganci, ki se udajo že kar naprej z izgovorom: »Usoda«.

Kaj pa je resnica? Živimo, živimo — hvala Bogu — še v miru, medtem ko že marsikje divja vojna. Ker živimo, moramo delati, kajti brez dela ni jela, ni življenja. Zadrुžništvo je posebno poklicano, da dela, ker je organizacija za boljše življenje malih ljudi, za večje gospodarske uspehe kmeta, obrtnika,

delavca. Zato moramo tembolj napreči sile, čim težje življenjske in gospodarske razmere nastajajo za njegove člane.

Ker živimo še v miru, moramo tembolj gledati, da se pripravimo za vsak slučaj. Tudi če bi bila vojna, bomo morali jesti, se oblačiti, skratka živeti. Zato bomo tudi v času vojne — Bog daj, da bi je še dolgo ne bilo —, morali delati, celo bolj delati kot delamo v miru. Če bomo torej morali celo v času vojne delati, ne smemo rok držati križem sedaj, ko je še svetel dan in delo lažje.

Zato proč z malodušnostjo in zbeganostjo, proč z nedelavnostjo. Nasprotno, rešitev je v pogumu in delu. Kdor ohrani pogum, bo mnogo ali celo vse rešil. Pogumnemu Bog pomaga. Kdor pa je pogum izgubil, je vse izgubil.

Delajmo torej s pogumom in z zupanjem **pri posojilnicah**. Posojilnice so našemu gospodarstvu potrebne; one so mu prinesle napredek. Tembolj so potrebne posojilnice, čim večje so težave v kmetijskem gospodarstvu. Res so ovire in težave tudi v delu posojilnic zaradi »razmer«, kakor pravimo. Toda kdaj pa je sploh kak tak čas, da ne bi

imel ovir in težav tisti, ki dela? Ravno v pogumom in delom ovire odstranjujemo, težave premagujemo.

Pravite, da se **vlagatelji** bojijo, da so postali nezaupni. Ali nismo mi odborniki morda krivi, da so vlagatelji taki, ker smo odborniki sami malodušni, zbegani in nezaupljivi, pa je naša malodušnost, zbeganost in nezaupljivost od nas prešla na vlagatelje? Taka stvar se nalezle bolj kot uši. Ravno, če so boječi in nezaupljivi vlagatelji, se s pogumom in delom vpliva nanje pomirjevalno. Tudi pogum in zaupanje se nalezle, se prenese na druge, če je kdo sam v sebi trden in odločen, da gre za ciljem.

Pravite, da se **dolžniki** nič ne zmejnijo in nič ne vračajo. Ali pa je odbor storil svojo dolžnost, jih pozival in opominjal k plačilu? Ali je odbor razložil dolžnikom položaj posojilnice, da bo posojilnica potrebna v bodoče kakor je potrebna danes in da je zato dolžnost dolžnikov, da sedaj vračajo in tako pomagajo posojilnici do zaupanja pri vlagateljih? Ali je odbor dolžnike opominjal vsakega vsaj trikrat in po brezuspešnem tretjem opominu dal vsakemu dolžniku še tudi odvetniški opomin? Pri takem postopku bi dolžnik videl odločno voljo odbora, da varuje koristi posojilnice in bo dolžnik storil svojo dolžnost, ne da bi pustil priti do tožbe in stroškov.

Kar smo tu navajali za posojilnice, **velja tudi za ostale zadruge**. Treba je delati pogumno in vztrajno. Vsak sonek naprej nosi. Če udarci sekire ne prenehajo, pade najmočnejši hrast. Če imamo cilj pred očmi, ni noben korak proti njemu izgubljen, z vsakim se mu bolj in bolj bližamo, pa naj je cilj še tako daleč, samo da je na zemlji, ne pa na nebu.

Naj vam navedemo **primer za vztrajnost in pogumno voljo do življenja**. Žaba je padla v smetano in bila na tem, da utone, ker je bilo nemogoče priti iz lonca. Toda bila je pogumna in vztrajno je plavala z voljo, da se hoče rešiti. In se je rešila, čeprav je bil položaj brezupen. Ker je vztrajno plavala, se je smetana umedla, napravila se je kepa masla, na kateri se je žaba rešila. Tako se tudi nam zdi včasih položaj brezupen in nehote mislimo, da je vsako delo odveč, brezpomembno, brezuspešno. Pa ni tako. Tisti, ki pogumno vztrajajo in delajo, se rešijo in pridejo do cilja.

Težke razmere in ovire današnjega časa naj nam torej ne bodo razlog, da smo malodušni, zbegani in nedelavni, **temveč naj vzbudijo v nas ravno plemenite lastnosti značaja, to je pogum, vztrajnost in delavnost**. Kdor s pogumom in z zaupanjem seje, bo njegovo setev Bog blagoslovil in mu dal zasluženo žetev.

Ne prenačimo se pri ustanavljanju zadrug

»Gospodarska sloga« prinaša v zadnji številki članek pod zgornjim naslovom, ki je aktualen tudi za naše razmere in ga zato objavljamo v prostem prevodu.

Zadruge ni težko ustanoviti. Zbere

se peščica ljudi — po zakonu o gospodarskih zadrugah najmanj deset —, da izpolnijo in podpišejo od Zveze sestavljena pravila na ustanovni skupščini in da ta z drugimi listinami vred predloži registrskemu sodišču, ki v nekaj tednih

zadrugo registrira. S tem je zadruga ustanovljena. Vprašanje je le, ali je s tem kaj pridobljenega, ali se je s tem napravil korak za izboljšanje gospodarskega položaja ljudstva?

Odgovor na vprašanje nam nudijo dejstva iz vsakdanjega življenja. Zadruga, ki so osnovane brez zavestnega predhodnega dela, t. j. brez jasno postavljenega cilja, potrebnih sredstev, zavednih članov, strokovnih moči, te zadruga ostanejo samo na papirju kot nezrel poskus, ki bo še dolgo škodoval ugledu zadružništva v dotičnem kraju.

Kako naj postopamo, če hočemo ustanoviti zadrugo?

Načeloma mora biti to delo prepojeno z resnostjo, solidnostjo in opreznostjo.

Po večini pri nas ljudje zahtevajo resnost in gledajo predvsem na to, da so ustanovitelji vestni in pošteni. Pri presoji pa mnogi posvečajo pažnjo temu, ali so tisti, ki stvar vodijo, imoviti. Drugi zopet gledajo na to, da so ustanovitelji moralno neoporečni in umsko sposobni. Tretji pa zopet kritično preiskujejo razloge, zaradi katerih se ustanavlja zadruga. Mislijo pri tem na ljudi, kateri se hočejo z zadrugo sami okoristiti in katerim naj bo zadruga le orodje za doseg lastnih koristi.

Ni dvoma, da so vsa tri gledanja na presojo ljudi in oceno resnosti na mestu in da ne smemo nobenega izmed njih izključiti.

Na primer, gospodarsko šibkejši poedinci morejo s svojim poštenjem in nesebičnostjo več koristiti in biti boljše jamstvo nego gospodarsko močnejši. Njim je zadruga tudi potrebnejša, da skupno preko zadruga zavarujejo in

zboljšajo svoj gospodarski položaj. Tukaj morajo razlogi osebno slabših poedincev izginiti pred splošnim ciljem, da si ravno gospodarsko šibkejši pomagajo potom zadrug.

Iz tega sledi, da jamčijo za resnost predvsem pošteni in nesebični, ne toliko bogati kolikor vestni gospodarji, na kratko oni, ki imajo zmožnosti, da potegnejo ljudstvo za seboj.

Solidnost se kaže v tem, da se predvsem ne govori o tem, česar ni mogoče doseči, potem pa v tem, da se v samem početku pregledajo in preizkusijo vsi pogoji, ki so potrebni za pravilen in uspešen razvoj zadruga. Tako je treba rešiti vprašanje, s čim se bo zadruga bavila, kako bo delala, kje in na katerem področju, kdo jo bo vodil, ali so na razpolago zmožni ljudje za vodstvo knjig, zadostna sredstva, višina deleža, jamstvo itd. Pri kreditnih zadrugah bo treba rešiti vprašanje o stalnem in obveznem varčevanju, v kakšne namene se bodo dajala posojila, kakšna bo obrestna mera in jamstvo. Pri proizvodnih zadrugah, n. pr. pri vinarskih, mlekarskih, je važno število članstva, količina prevzetega grozdja, mleka, površina vinograde, število krav-molznice, kapital za investicije: stroji, priprave, oprema in amortizacija teh, graditev in vzdrževanje potrebnih zgradb in prostorov, z eno besedo skupni režijski stroški in možnost prometa.

Ustvaritev vsaj približno jasne slike o bodočem delu zadruga dokazuje solidnost pri ustanovitvi zadruga.

Kjer se pri ustanavljanju zadruga tako razmišlja in razglablja, tam je tudi že istočasno opreznost podana, t. j. predvidene so morebitne težkoče, ka-

tere bo morala zadruga prestati in katere bodo prav zaradi tega lažje premostljive.

Tudi na to bi še radi opozorili, da naj se nikdar ne ustanavlja zadruga, ako ne bi imela dovolj širokega polja za udejstvovanje. Tako naj se n. pr. ne

osnuje mlekarska zadruga v kraju, kjer ni živinoreja dovolj razvita, ali vinarska zadruga tam, kjer ni vino najvažnejši pridelek kraja. Isto velja tudi za slučaj, da v nekem kraju že enaka zadruga obstoji, ker je to le nekoristna cepitev sil.

Anton Kralj:

Skupščina

Po združenem zakonu (§ 28.) izvršujejo združniki svojo pravico, odločevati v poslih zadruge, na skupščini.

1. Članske pravice

Članske pravice deli strokovna literatura na več vrst. V prvo vrsto spadajo tiste, ki jih more združnik izvrševati le na skupščini skupno z drugimi združniki. Ker bi pa članske pravice združnika samo s sodelovanjem na skupščini ne bile zadosti zavarovane, mu priznava zakon še posebne pravice, ki jih more izvrševati samostojno in neodvisno od drugih združnikov. Te posebne pravice se dajo razvrstiti na dve skupini:

1. V prvo skupino spadajo posebne članske pravice imovinskoprnega značaja. V takih primerih je zadruga nasproti združniku zavezanka. Semkaj spada n. pr. pravica do dela poslovnega prebitka po sklepu skupščine (§ 59.) in pravica do povračila deleža ob prenehanju članstva (§ 48.) ali v likvidaciji (§ 69.). Sklep, ki bi omejeval te posebne pravice, je za člana brez njegove privolitve ali brez naknadne odobritve brez pravne moči. Ni potreba, da bi morala biti privolitev podana na skupščini. Tudi ni potrebna izpodbojna tožba po § 38.

odst. 1. Združnik se lahko sklicuje na to, da je sklep brez pravnega učinka, in sicer se na to lahko sklicuje tudi še potem, ko je potekel rok za vložitev tožbe, določen v § 38., odst. 2. Če pa je bil dotični sklep vpisan v združni register, ima dotični združnik pravico do pritožbe pri registrskem sodišču.

2. V drugo skupino posebnih članskih pravic spadajo osebne (individualne) pravice, ki jih uveljavlja združnik kot zastopnik celokupne volje vseh združnikov. Predmet teh pravic niso imovinskopravni zahtevki, ki bi jih združnik uveljavljal v lastno gmotno korist, ampak so to pravice zadruge, ki jih izvršuje združnik v njenem imenu in v njenem interesu. V takem primeru izvršuje združnik osebne (individualne) pravice v nasprotju z rednimi članskimi pravicami samostojno in neodvisno od skupščine. K osebnim pravicam spadajo:

a) pravica, izpodbijati skupščinske sklepe s tožbo (§ 38.);

b) pravica, zahtevati sklic skupščine (§ 30., odst. 4.);

c) pravica zahtevati, da pridejo njegovi predlogi na dnevni red skupščine (§ 30., odst. 5.);

č) pravica, vpogledati v zapisnik skupščine in v njegove priloge (§ 36., odst. 4.);

d) pravica zahtevati prepis letnih sklepnih računov in prepis poročila upravnega in nadzornega odbora (§ 58., odst. 8.).

Če se prekršijo posebne članske pravice, se more zadružnik pritožiti pri sodišču.

Prave članske pravice ene ali druge vrste se ne smejo zamenjati s pravicami, ki jih ima zadružnik do zadruga ne kot član, ampak neodvisno od članstva na podstavi posebnih pogodb z zadruugo, kakor jih more imeti nasproti zadruugi tudi vsaka druga oseba (nezadružnik), n. pr. pravica iz kupnih ali najemninskih pogodb, pravica iz službenega razmerja, iz hranilne vloge itd. Take pravice ne izvirajo iz članskega razmerja in se zato ne štejejo med članske pravice.

Nasproti posebnim članskim pravicam stoje posebne dolžnosti, pri katerih mora zadružnik dopustiti, da se zvišajo iz članstva izvirajoče obveznosti. Semkaj spadajo n. pr. konvencionalne globe (§ 5., odst. 5.), sklep skupščine, naj se poslovni prebitek deli med zadružnike v manjšem obsegu ali da se sploh ne razdeli, podaljšanje roka za odpoved članstva itd.

2. Pravica do udeležbe

Skupščina je sestanek zadružnikov, sklican v ta namen, da razpravlja in sklepa o poslih zadruga. Izraz »posli« je treba tukaj vzeti v širšem pomenu, ker ga uporablja zakon na drugih mestih tako, da pomenja toliko kot gospodarski posli. Tu pa ne pomenja samo gospodarskih poslov, ampak vse

stvari, o katerih odločuje skupščina, torej tudi stvari organizatornega značaja, n. pr. volitve upravnega in nadzornega odbora, sklepanje o revizijskih poročilih in podobno.

Skupščine se sme udeležiti vsak zadružnik. Ta pravica se zadružniku ne da vzeti, tudi s pravili ne.

Zakon ne določa ničesar, s kakšnimi sredstvi more braniti svoje pravice zadružnik, ki ga predsednik neupravičeno ni pripustil na skupščino ali zadružnik, ki je neupravičeno izključen iz članstva, ali zadružnik, ki je bil neupravičeno izbrisan iz spiska zadružnikov. Zadružnik, ki je izposloval, da je bila njegova neupravičena izključitev iz članstva preklicana, oziroma je dosegel, da je bil znova vpisan v spisak zadružnikov, mora medtem storjene sklepe skupščine pripoznati kot veljavne, čeprav niso bili napravljeni z njegovim sodelovanjem.

Zadružnik, ki je fizična oseba, se more skupščine udeležiti le osebno. Zastopanje po pooblaščenju ni dopustno. Pač pa morejo včlanjeno pravno osebo na skupščini zastopati njeni zakoniti zastopniki. Ravno tako morejo zakoniti zastopniki na skupščini zastopati take zadružnike, ki so pod skrbstvom (kurator). Včlanjeno pravno osebo n. pr. zadruugo, lahko zastopa njen upravni odbornik, osebo, ki je pod skrbstvom, njen skrbnik (kurator). Nedoletnega zadružnika lahko zastopa varuh. Zakoniti zastopnik ni treba, da bi bil zadružnik. Kdor je pod stečajem, se sme osebno udeležiti skupščine.

Če pristoji zakonito zastopstvo včlanjene pravne osebe več osebam (n. pr. pri včlanjeni zadruugi več upravnim odbornikom), ima vsak zakoniti zastopnik

pravico biti navzoč na skupščini, glasovalno pravico pa sme izvrševati le eden. Zakoniti zastopnik pravnih oseb in pod skrbstvo postavljenih združnikov se morajo legitimirati kot zastopniki, t. j. morajo dokazati svojo pravico do zastopanja, ni pa treba, da bi se morali izkazati s posebnim pooblastilom. Dediči umrlega združnika nimajo pravice, udeležiti se skupščine.

3. Skupščina delegatov

Navzočnost prevelikega števila združnikov bi utegnila skupščino otežkočiti ali jo celo onemogočiti. Zato dovoljuje zakon, da sme zadruga z več kakor tisoč člani v svojih pravilih določiti, da sestavljajo skupščino delegati, t. j. zastopniki združnikov, predhodno izbrani po predpisih pravil. To je zopet izjema od pravila, da se more združnik le osebno udeležiti skupščine. V takem primeru ne smejo posamezni združniki glasovati na skupščini, temveč izvršujejo za nje glasovalno pravico njihovi zaupniki, delegati.

Skupščina delegatov ni obvezna. Kot pogoj, da se uvede, obsega zahtevo, da mora zadruga šteti najmanj tisoč članov. Nerešeno pa pušča zakon vprašanje, kateri čas je odločilen za izračunanje tega števila. O tem je treba, da se natančneje izrazijo pravila. Nerešeno je v zakonu tudi vprašanje, kako postopati, če pade število združnikov pod tisoč, more se pa sklepati, da v takem primeru ni več dopustno, da bi se mogla skupščina še opraviti po delegatih.

Število delegatov je odvisno od števila združnikov. Pri zadrugah z več kot 1000, pa manj kot 5000 člani, more en delegat zastopati kvečjemu 50 združnikov, pri zadrugah z več kot 5000

člani pa kvečjemu 100 združnikov. Vsak ostanek nad tem številom voli enega delegata. Nejasno je, če se sme za delegata izvoliti tudi oseba, ki ni združnik.

Vse nadrobnejše predpise o volitvah delegatov prepušča zakon pravilom. Dolžnost, izvolitev sprejeti, ne obstoji, pač pa bi se dalo iz smisla zakona sklepati, da morajo izvoljeni delegati izjaviti, ali izvolitev sprejmejo. Delegat je upravičen, da sme vsak čas svoje mesto odložiti. Dvomljivo je, če ga sme skupščina odstaviti, oziroma mu vzeti glasovalno pravico. Voliti delegate smejo tudi člani upravnega in nadzornega odbora, ki smejo biti tudi izvoljeni za delegate. V upravni in nadzorni odbor lahko voli skupščina združnike brez ozira na to, ali so delegati ali ne.

Volitev se sme izvesti po določenih krajevnih skupinah, v pravilih se pa ne sme predpisati, da voli vsaka krajevna skupina enako število delegatov brez ozira na število združnikov v posamezni skupini.

Zakon ne daje pojasnila, ali sme upravni odbor izključiti izvoljenega delegata iz članstva, dokler traja njegov mandat. Ker so delegati zaupniki članov in ker sestavljajo skupščino, bi se moglo sklepati, da jih upravni odbor ne sme izključiti, zlasti tudi zaradi tega ne, ker bi mu bila s tem dana možnost za zlorabe in bi se mogel znebiti neljubih mu delegatov.

4. Zborovanje skupščine brez dovolitve

Po zakonu ni treba za zborovanje skupščine nikakršne dovolitve. Skupščine torej ni treba prijaviti ne politični, ne kakšni drugi oblasti in prositi dovoljenja, da sme zborovati. Pač pa je

zadruga dolžna, vsako skupščino (redno in izredno) naznaniti primeren čas poprej revizijski zvezi. Toda to naznanilo nima značaja prošnje za dovolitev in je predpisano le zato, da je zveza obveščena o skupščini in da more poslati na njo svojega zastopnika.

5. Pristojnost skupščine

Skupščina je obligaten organ zadruga. Zato se tudi s pravili ne da izločiti iz združnega ustroja. Skupščina je v notranjih zadevah zadruga njen najvišji organ, ki odloča samostojno v okviru zakona in pravil.

O vplivu skupščinskih sklepov na poslovanje in odgovornost upravnega odbora obsega natančnejše odredba § 15.

Pristojnost skupščine je določena prvenstveno z zakonom in v drugi vrsti s pravili. Skupščina se mora ravno tako kakor drugi organi držati predpisov zakona in pravil in ne more posegati v poslovanje drugih organov. Zato ne morejo združniki zahtevati sklic skupščine v stvareh, ki spadajo v področje upravnega ali nadzornega odbora.

Združniki imajo pravico, da zahtevajo na skupščini od upravnega odbora, oziroma od nadzornega odbora pojasnila, toda zahtevati smejo le taka pojasnila, ki so potrebna, da morejo o posameznih predmetih pravilno sklepati. Zahteve zastran pojasnil v drugih stvareh, ki niso v zvezi s sklepanjem, se lahko zavrnejo.

Sklep, ki ga napravi skupščina, se more na prihodnji skupščini preklicati in skupščina sme skleniti kaj drugega. Vendar pa ni dopustno, da bi izpremenjeni sklep posegal v pravice, ki so bile pridobljene s prvotnim sklepom.

Veljavnost skupščinskih sklepov je

odvisna od okolišnosti, če je bila skupščina pravilno sklicana in če so bili predmeti sklepanja postavljeni na dnevni red. Če se v tem oziru pripetijo kake napake, ugasnejo same po sebi s potekom roka, ki je v § 58. določen za vložitev tožbe zoper skupščinske sklepe, če se v tem roku nihče ne pritoži.

Sklepi skupščine nimajo pravne moči za nazaj.

Skupščina nima pravice razsojati spore imovinskoppravnega značaja med zadrugo in združniki. Pač pa sme razsojati spore o tolmačenju pravil, če ji pravila dajejo to pravico.

6. Področje skupščine

V § 29., odst. 1. so navedeni predmeti, o katerih sme in mora odločati le skupščina. To področje smejo pravila razširiti in določiti še druge predmete, ki naj se izvzamejo iz pristojnosti upravnega odbora in pridržijo skupščini. Omejitve zastopstvenih pravic upravnega odbora pa so veljavne le nasproti zadrugi, ne tudi nasproti drugim.

V področje skupščine spada:

1. Izvolitev in menjava članov upravnega in nadzornega odbora, oziroma njihovih namestnikov in likvidatorjev.

2. Sklepanje: a) o letnih sklepnih računih; b) o porabi poslovnega prebitka; c) o nadopolnitvi poslovne zgube; č) o poddeljevanju razrešnice upravnemu in nadzornemu odboru.

a) Odobritev letnih sklepnih računov (računskega zaključka) je bistvena in izključna pravica skupščine, ki se tudi s pravili ne da prenesti na drug organ zadruga. Upravni

odbor mora letne sklepne račune sestaviti v treh mesecih po končanem poslovnem letu, nadzorni odbor pa jih mora preskusiti v nadaljnjem mesecu dni (§ 58.). Seveda pa mora upravni odbor imeti priliko, da jih more pravočasno sestaviti. Če bi nastale nepremagljive ovire in bi se letni sklepni računi ne dali pravočasno sestaviti, upravni odbor za to ni odgovoren (n. pr. odstavitev upravnega odbora, poškodba ali uničenje računskih knjig, sodna zaplemba računskih knjig v primeru kazenske preiskave itd.). V rednih razmerah mora biti računski sklep odobren v šestih mesecih po končanem poslovnem letu, ker mora biti v tem roku opravljena redna skupščina (§ 50., odst. 1.).

Ker daje zakon skupščini pravico, sklepati o odobritvi letnih sklepnih računov, je s tem v zvezi tudi pravica, da sme skupščina ukreniti, kar se ji zdi potrebno za ugotovitev, če so letni sklepni računi pravilni. Odrediti sme n. pr., naj poseben odsek preišče računski zaključek, do tedaj pa da se sklepanje o odobritvi odgodi in preloži na prihodnjo skupščino.

Pri presoji bilance je važno vedeti, kako so bile ocenjene posamezne bilančne postavke. Pri izpodbijanju pravilnosti bilance bo šlo največkrat za to, če se je pri ocenjevanju vrednosti grešilo zoper prisilne predpise zakona. Če se pa ugovor ne opira na prekršitev prisilnih zakonskih odredb, ampak na okolnost, da so posamezne postavke zaradi prevelikih odpisov postavljene v bilanco prenizko ali zaradi premajhnih odpisov previsoko, ni to razlog za izpodbijanje. Vrednotenje posameznih imovinskih predmetov sloni na cenitvi in se more izvršiti le z manjšo ali večjo

približno gotovostjo. Zmota v ocenitvi še ni pregrešek zoper zakonske predpise. Obraba n. pr. se ocenjuje po skušnjah in po dejanskih razmerah. Če odobri skupščina bilanco, ki obsega premalo odpisov, ravno gospodarsko nepravilno, toda zakona s tem ne krši. Poleg tega je upoštevati, da odobri bilanco večina zadružnikov. Če bi smel vsak zadružnik izpodbijati bilanco iz razloga, da ocenitev ni pravilna, bi to vodilo do nevzdržnih razmer. Izpodbijati bi se dala po skupščini odobrena bilanca le tedaj, če se da dokazati, da je bila odobritev dosežena zvijačno ali da je bilanca samovoljna ali po trgovskih načelih očitno napačna.

Različno od izpodbijanja bilance je izpodbijanje glasovanja o bilanci. Glasovanje je izjava volje, ki se da izpodbijati po določbah o. d. z. (§ 871.), n. pr. če je zadružnik glasoval za odobritev bilance v zmotnem mnenju, da glasuje za kak drug predmet dnevnega reda, ali če so ga do glasovanja pripravili z zvijačno prevaro ali z grožnjo. Če doseže zadružnik z izpodbijanjem svojega glasovanja uspeh, bo veljavnost skupščinskega sklepa odvisna od tega, če je bil njegov neveljavni glas odločilnega pomena za odobritev bilance.

V pristojnost skupščine spada tudi, da sklepa o odpisu dolgov, o oprostitvi porokov glede njihovih obveznosti, o tem, da se ne uveljavljajo zahtevki za povračilo škode, kolikor ne spadajo te stvari med tekoče upravne posle.

Sklep skupščine o odobritvi letnega sklepnega računa je dopustno izpodbijati, ako so podani razlogi iz § 58., odst. 1. Tožba se mora vložiti v mesecu dni po skupščini.

b) Pri sklepanju o porabi

poslovnega prebitka mora skupščina jemati v poštrev predpis § 1., odstavek 3. in predpis § 60., odst. 3. Po zakonu se mora vsaj petina poslovnega prebitka porabiti za rezervni sklad. Če so pa po pravilih ali po sklepih skupščine odrejeni posebni skladi, se mora v pravilih ali sklepu skupščine obenem določiti, kolik del poslovnega prebitka pripada tem skladom; lahko se pa tudi skupščini prepusti, da sama določi, kolik del poslovnega prebitka naj se odkaže posebnim skladom. Samo to, kar ostane po dotaciji rezervnega sklada in posebnih skladov, se sme razdeliti med zadružnike, če je to sploh dopustno po pravilih. Pri tem je pa upoštevati predpis § 1., odst. 3., da se sme ostanek poslovnega prebitka razdeliti med zadružnike izključno po razmerju njihovega poslovanja z zadrugo, ne v enakih delih in ne po poslovnih deležih.

S tem pa ni rečeno, da se ta ostanek poslovnega prebitka mora razdeliti med zadružnike. Skupščina sme skleniti tudi kaj drugega, n. pr., da se posameznim posebnim skladom nakaže večji nego predpisani najnižji del poslovnega prebitka ali morda tudi ves ostanek ali da se ostanek prebitka prenese na novi račun.

Zadružniki se morejo odreči nekemu delu nanje odpadajočega poslovnega prebitka na ta način, da na skupščini sklenejo, da se dado iz njega podpore v občekoristne, dobrodne, patriotične ali narodne namene ali da se dovolijo uslužbencem remuneracije ali da se dovolijo darila ali naklonitve, ki so običajne v takih obratih.

Če skupščina nič ne določi, kolik del poslovnega prebitka naj se razdeli med zadružnike, ne more posamezen zadruž-

nik s tožbo zahtevati, naj se mu izplača nanj odpadajoči del.

Pravica do dela poslovnega prebitka, ki odpade na posameznega zadružnika, zastara v 50 letih, ker ne gre niti za obresti, niti za ponavljajoče se dajatve. Dopustno je v pravilih določiti rok, v katerem se mora odpadajoči del poslovnega prebitka dvigniti. Po preteku tega roka pravica zastara, razen če se je dotični del prebitka porabil za doplačilo deleža.

S prestatkom članstva se izgubi pravica zahtevati del poslovnega prebitka (§ 48.).

Del poslovnega prebitka, ki pripada zadružniku, sme zadružnikov upnik zarubiti. Če bi pa zadružnik še ne imel svojega deleža popolnoma vplačanega in se mora po pravilih v takem primeru del poslovnega prebitka porabiti za doplačilo deležne glavnice, se ne da samostojno zarubiti, ampak le istočasno z deležno glavnico.

c) Za pokritje zgube se porabi rezervni sklad. Vendar pa iz besedila zakona ne sledi, da bi bila skupščina dolžna za pokritje nastale zgube pritegniti rezervni sklad, čeprav bi morda v ta namen zadoščal. Skupščina je marveč opravičena, da ohrani ves rezervni sklad ali del rezervnega sklada in pokrije zgubo v celoti ali deloma z odpisi deležev, če bi to ne nasprotovalo pravilom.

Nedopustno je, porazdeliti zgubo na več let, istočasno pa še izkazovati v bilanci terjatev, katere propast je povzročila zgubo. To bi nasprotovalo § 50., odstavek 2. trg. zak., ki odreja, da je treba odpisati tiste terjatve, ki se ne dado izterjati.

Napačno bi bilo, voditi dalje zgubo v bilanci, če bi se lahko izvršil primeren odpis zadružne imovine (t. j. rezerv in deležev). Imovina zadruga bi v takem primeru obstajala samo na papirju. Za zadrugo bi bilo takšno postopanje naravnost škodljivo, ker bi morala izstopivšemu zadružniku izplačati delež, ki je postavljen v bilanco, čeprav bi bilo treba delež morda v celoti ali vsaj deloma odpisati.

Odpis deležev sme skupščina skleniti le za pokritje zgube, ne za kakšen drug namen, n. pr. za povečanje rezerv.

č) Navzočnost članov nadzornega odbora na skupščini, na kateri se sklepa o razrešnici, ni neobhodno potrebna; po zakonu je dopustno, da poda nadzorni odbor svoje poročilo pismeno. Priporočljivo pa je, da je nadzorni odbor navzoč, da more dajati pojasnila na morebitna vprašanja zadružnikov.

Odobritve letnih sklepnih računov ni istovetiti s podelitvijo razrešnice. Mogoče je, da skupščina odobri računski zaključek, ne da bi podelila upravnemu in nadzornemu odboru razrešnico za njuno poslovanje. Vendar pa nista odobritev računskega zaključka in podelitev razrešnice brez vsake medsebojne zveze. Če skupščina preloži sklepanje o odobritvi letnega računa, bo navadno tudi preložila sklepanje o razrešnici.

3. Sklepanje o revizijskih poročilih.

4. Določanje skupne vsote zadolžitve, hranilnih vlog in najvišjega zneska posojil in kreditov. Z gospodarskega vidika je potrebno, da obstoji pravilno razmerje med lastnimi in tujimi (izposojenimi) sredstvi, ki jih uporablja zadruga v svo-

jem obratovanju. S tem se ustvari solidna podlaga za zdrav napredek v združnem gospodarstvu. Takšno razmerje nudi obenem zadružnikom varstvo pred nevarnostjo, da bi morala zadruga ob večji zgubi prehitro iti v stečaj in tako spraviti zadružnike v položaj, da bi morali v stečajnem postopku plačevati ne samo prispevke za pokritje zgube, ampak tudi nemale stečajne stroške.

Skupščina mora odrediti številčno določeno najvišjo vsoto, do katere se sme zadruga zadolžiti, t. j., do katere najvišje meje sme najemati izposojila in jemati kredit. To pravilo velja za vse zadruga brez izjeme. Semkaj spadajo ne samo denarne zadolžitve, ampak tudi blagovni dolgovi zadruga, obveznosti v tekočem računu in žirovne obveznosti iz diskontiranih menic. Nekreditne zadruga, ki sprejemajo hranilne vloge, morajo tudi hranilne vloge v tekočem računu prištevati k zadolžitvam. Kreditne zadruga morajo na skupščini določiti najvišjo vsoto zadolžitve, poleg tega pa še posebej najvišjo vsoto, do katere sme zadruga sprejemati hranilne vloge.

Kreditne zadruga morajo za posojila in kredite, ki jih smejo pri njih dobiti posamezni zadružniki, določiti najvišji znesek, preko katerega se ne sme podeliti posojilo ali kredit. S tem naj se prepreči možnost, da bi posamezen zadružnik na škodo drugih preveč izrabljal zadržna sredstva, in naj se zmanjša nevarnost prevelike zgube, ki bi mogla zadrugi nastati iz gospodarske propasti enega samega dolžnika. Z opisanim maksimiranjem so mišljena vsa posojila in vsi krediti brez razlike ne glede na to, kakšno varnost nudi dolžnik (osebno poroštvo, hipoteka, lombard

itd.). Poroštvo, ki ga prevzame kreditna zadruga za svojega zadružnika, pa ni podelitev posojila ali kredita, razume pa se, da bo kreditna zadruga prevzem poroštva primerno upoštevala pri odmeri kredita. — Dopustno je, da se za razne vrste posojil in kreditov določijo različne najvišje vsote, n. pr. drugačne za hipotечna posojila in drugačne za posojila na osebno poroštvo, proti lombordu ali proti kakšni drugi ročni zastavi. Potrebno pa je tudi določiti, do katere skupne vsote se sme zadolžiti član, ki ima razne vrste posojil ali kreditov.

Upravni odbor je zadrugi odgovoren, če prekorači skupno vsoto, do katere se sme zadruga zadolžiti ali če sprejme hranilne vloge preko določene najvišje skupne vsote ali če dovoli zadružniku višje posojilo ali kredit kakor je sklenila skupščina. Odgovoren je pa tudi nadzorni odbor, če proti takemu poslovanju ničesar ne ukrene.

Ravno tako sta upravni in nadzorni odbor odgovorna, če ne stavita skupščini glede omenjenih najvišjih vsot nobenega predloga. Če bi oba odbora v tem pogledu ničesar ne ukrenila, smejo posamezni zadružniki po § 29., odst. 1., tč. 9. staviti skupščini primerne predloge ali smejo v ta namen po § 30., odst. 4. zahtevati sklic izredne skupščine.

5. Skupščina mora skleniti, kako naj upravni odbor opravlja skupno prodajo proizvodov, ki jih izroče zadružniki v prodajo, in prodajo blaga, ki se pridela ali predela v združnem obratu. Skupščina sklepa n. pr. ali bo zadruga prodajala blago sama ali ga bo dajala v komisijsko prodajo ali ga bo prodajala na drobno ali na debelo, proti gotovini ali tudi na kredit itd.

6. Spremeniti ali dopolniti pravila sme samo skupščina. Zadruga ne more za to pooblastiti nobenega drugega organa. Nedopustno bi bilo, če bi zadruga pooblastila upravni ali nadzorni odbor, da sme samostojno izvršiti stilistične ali kake druge spremembe v pravilih za primer, da bi sodišče zavrnilo vpis zaradi morebitnih nepravilnosti v pravilih.

Kot spremembo pravil je treba razumeti vsako spremembo katere koli določbe v pravilih, tudi če bi šlo morda samo za slovniške popravke. To je potrebno zaradi tega, ker je dostikrat težko ugotoviti, ali gre za malenkostne popravke (n. pr. napačno citiranje posameznih paragrafov) ali tudi za materialne stvari. Kot sprememba pravil se smatra tudi dodajanje novih določb in črtanje dotedanjih določb.

Prememba pravil je potrebna tudi tedaj, ko hoče na omejen čas ustanovljena zadruga nadaljevati svoje poslovanje še po preteku tega časa.

Ko je zadruga prestala po § 61. (na primer ko je stopila v likvidacijo), ni več dopustno spreminjati pravila, ker obstoji zadruga le še zato, da likvidira svoje posle.

Sodišče nima pravice, siliti zadrugo, naj spremeni pravila. Če ugotovi, da katera določba pravil ne ustreza zakonitim predpisom, more postopati le po § 38., odst. 10., in uvesti postopek za razveljavljenje dotične določbe.

Prememba pravil ne pomeni, da se je sklenila nova družabna (zadružna) pogodba.

Za sklepanje o spremembi pravil obsega zakon strožje pogoje kakor za sklepanje o navadnih predmetih. V § 35., odst. 4., je predpisano, da mora za spre-

membo glasovati več kot polovica vseh (ne samo navzočih) zadružnikov; z navadno večino se sme sklepati o spremembi pravil šele na drugi skupščini, ki se skliče, če prva ni bila sklepčna.

Sprememba pravil ima obvezno moč za vse zadružnike, ker so se v pristopni izjavi že vnaprej obvezali, podvreči se sklepom skupščine, tudi če bi bili ti sklepi napravljeni brez njihovega pristanka. Obvezne moči za vse zadružnike pa nima sprememba pravil, s katero se: 1. spreminja čas trajanja zadruge; 2. se zvišajo poslovni deleži ali jamstvo; 3. se uvedejo ali povečajo postranske občasne dajatve; obveznost spremembe pravil v teh primerih morejo zadružniki izključiti, če postopajo po predpisu § 50., t. j., da na skupščini izjavijo na zapisnik ali, če niso bili na skupščini, v 15 dneh pisмено sporočilo zadruzi, da se s sklepom ne strinjajo. Takšna izjava velja kot izjava za izstop iz zadruge.

Vsako nameravano spremembo pravil je treba najprej javiti revizijski zvezi. Skupščina more o spremembi sklepati šele, če jo je poprej odobrila revizijska zveza.

7. Načelno sklepanje o ustanavljanju zadružnih podjetij. Odredba § 29., odst. 1., tč. 7. ni povsem jasna. Najbrž so mišljena postranska podjetja, ki se ustanavljajo poleg glav-

nega podjetja, na primer zadruza za vnovčevanje kmetijskih pridelkov na pravi žago za obdelovanje lesa, za pogon te žage postavi lastno elektrarno. Sklepanje o ustanavljanju zadružnih podjetij je samo načelno; nadrobnosti za izvedbo sklepa so prepuščene upravnemu odboru.

8. Zadruga sme vsak čas skleniti, da se razdruži ali da se spoji z drugo zadruzo. Po § 55., odst. 4., mora za predlog o razdružbi glasovati več kot polovica vseh zadružnikov. Če bi na prvi skupščini ne bilo navzočih zadosti zadružnikov, se sme na drugi skupščini sklepati z nadpolovično večino navzočih zadružnikov.

Zadruga, ki je v likvidaciji, sme na skupščini skleniti, da se likvidacija prekliče in da bo zadruza nadaljevala svoje poslovanje. Tak sklep je treba prijaviti sodišču za vpis v zadružni register.

9. Na dnevnem redu vsake skupščine mora biti posebna točka: predlogi in pritožbe zadružnikov zoper poslovanje zadružnih organov (§ 50., odst. 5.).

Pravila lahko določajo poleg navedenih predmetov še druge, o katerih mora sklepati skupščina, n. pr. odobritev poslovnega reda za upravni in nadzorni odbor.

(Dalje prihodnjič.)

Dr. I. R.

Državna hipotekarna banka in Poštna hranilnica

Poslana nam je bila gornja brošurica, pisana iz hrvatskega stališča. Bo pa morda tudi za naše podeželske vlagatelje v marsičem poučna. Zato objavljamo nekaj zanimivih podatkov o obeh državnih zavodih.

Državna hipotekarna banka in Poštna hranilnica nimata delniške glavnice. Obe ustanovi imata le rezervo. Čisti dobiček od obeh gre kot dohodek državnih podjetij v državno blagajno.

Državna hipotekarna ban-

ka ima svojo centralo v Beogradu, svoje podružnice pa v Zagrebu, Ljubljani, Splitu, Sarajevu, Banjaluki, Novem Sadu, Cetinju, Nišu in Skoplju. Poleg tega ima še v raznih srbskih mestih šest agencij. V smislu zakona od 30. marca 1922 o spremembah in dopolnitvah zakona o upravljanju uprave fondov morajo biti vloženi v državno hipotekarno banko vsi državni in drugi javni fond, vsi samoupravni kapitali, vsi kapitali cerkvenih, samostanskih in drugih javnih ustanov, kakor tudi davki teh, vsi depoziti sodnih in policijskih oblasti, kakor tudi ves denar pupilnih in stečajnih mas. Poleg tega sprejema Državna hipotekarna banka tudi privatne vloge. Kot aktivni bančni posli so pa predvidena posojila na nepremičnine s hipoteko na prvem mestu in posojila občinam in samoupravnim telesom. Nekoliko je to spremenjeno sedaj po uredbi o občinskih hranilnicah od 24. novembra 1938, po kateri smejo tudi javnopravne hranilnice sprejemati gotovino tistega, ki je pod varuštvom in sodne depozite v znesku do 5.000 dinarjev.

Državna hipotekarna banka črpa potrebna sredstva za poslovanje iz fondov in javnih kapitalov, iz hranilnih vlog in iz posojil v inozemstvu. Leta 1938. so znašali samostojni fond, naloženi v Državni hipotekarni banki 571,4 milijone dinarjev, razni fond 1.678,9 milijonov dinarjev, kapitali javnih ustanov 488,5 milijonov dinarjev, hranilne vloge 1 milijardo 441,8 milijonov dinarjev, založnice in obveznice pa 638,5 milijone dinarjev. Začetkom leta 1939. raste pri Državni hipotekarni banki dotok prisilnega denarja. Konec aprila t. l. je imel zavod 1.412,4 milijone privatnih vlog. V kategoriji »samostojni fond«

gredo uradniški, učiteljski, duhovniški, šolski, gozdni, sanitetski in še nekaj drugih manjših fondov. Kot najvažnejši gre v to grupo pokojninski fond državnih uradnikov, v katerega morajo uradniki iz vse države plačevati doprinose. V kategorijo »razni fond« gredo izseljenski fond, kolonizacijski fond, invalidski fond, fond za gradnjo hiš za državne uradnike, fond za ustvarjanje in vzdrževanje delavskih ustanov, fond za pomoč brezposelnim, fond za dajanje cenjenih posojil za gradnjo delavskih hiš, fond za zdravstveno zaščito učencev, fond za zavarovanje proti škodi od požara, tihotapski fond, kaldrinski fond, fond za pogozdovanje in še precej drugih. V tretjo grupo (»kapital javnih ustanov«) spada denar kot sodni depoziti, pupilni denar ter cerkveni in samostanski denar.

Državna hipotekarna banka ne objavlja razporeda o dotoku prisilnega denarja iz poedinih krajev. Vzrok je jasen: daleko večji del tega denarja priteka iz tako imenovanih prečanskih krajev. Pač pa objavlja zavod namesto teh podatkov postavke, pri katerih je večji dotok iz srbijanskih krajev. Tako Državna hipotekarna banka objavlja razpored dotoka hranilnih vlog po poedinih krajih: leta 1936. je bilo vlog z območja Zagreba 105,1 milijona dinarjev (2977 vlagatelj) iz Novega Sada 58,8 milijonov dinarjev (2067 vlagatelj), iz Splita 37,2 milijona dinarjev (1645 vlagatelj), iz Sarajeva 44,1 milijona dinarjev (1733 vlagatelj) in iz Ljubljane 39,9 milijona dinarjev (1602 vlagatelj). V letu 1938. pa je bilo iz Zagreba 105,8 milijonov dinarjev (5207 vlagatelj), iz Novega Sada 85,9 milijonov dinarjev (2739 vlagatelj),

iz Splita 55,1 milijona dinarjev (2193 vlagatelj), iz Sarajeva 44,5 milijona dinarjev (1705 vlagatelj), iz Ljubljane 52,6 milijona dinarjev (1989 vlagatelj). Število privatnih vlagatelj pri Državni hipotekarni banki je znašalo konec leta 1938. 52.724 na področju Srbije, 15.800 v vseh drugih krajih. Kar se tiče vlog, je torej Državna hipotekarna banka v prvi vrsti srbijanski zavod, kar pa se tiče fondov, javnih kapitalov in raznih tekočih računov, je pa daleko večji dotok iz prečanskih krajev in zaradi tega Državna hipotekarna banka tudi ne objavlja dotoka teh prisilnih sredstev po posameznih krajih.

Sredstva, s katerimi zavod razpolaga, so bila konec leta 1938.: prisilna 2.738,6 milijonov dinarjev, hranilne vloge pa 1.448,8 milijonov dinarjev. Ta sredstva so bila leta 1938. plasirana sledeče: hipotekarni krediti 1.878 milijonov, občinska posojila 1.497 milijonov, ostala posojila 502 milijona, tekoči računi 1.218 milijonov, nepremičnine 267 milijonov in vrednostni papirji 1.322 milijonov. Od 1921. leta naprej je Državna hipotekarna banka odobrila skupno 28.096 hipotekarnih posojil v znesku 3.004.336.000. Največ hipotekarnih posojil je bilo odobrenih v Belgradu. Državna hipotekarna banka je šla na roko belgrajskim lastnikom hiš, ker je znižala obrestno mero za dolgoročna hipotekarna posojila, katera so bila odobrena pred 31. marcem 1931 na 6%.

Glede občinskih posojil obstoja podrobna statistika po knjigi dr. Bičanića: »Ekonomska podlaga hrvaškega vprašanja« sledeče: dravska banovina je dobila leta 1936. 29 milijonov, savska 62 milijonov, primorska 75 milijonov, vrhaska 65 milijonov, drinska 44 milijonov,

nov, donavska 29 milijonov, moravska 99 milijonov, vadžarska 65 milijonov, zetska 65 milijonov, Belgrad pa 155 milijonov.

Glede vpliva prečanskih krajev v upravnem odboru Državne hipotekarne banke skoraj ni govora. Državna hipotekarna banka je srkala denarna sredstva zlasti po najrazličnejših fondih iz prečanskih krajev, plasirala je ta sredstva po političnem ključu, ki kakor smo videli, interesov prečanskih krajev ni upošteval.

Poštna hranilnica je imela leta 1938. 334,2 milijarde celokupnega prometa. Od leta 1919. do konca leta 1930. je saldo čekovnih računov neprestano rastel. Konec leta 1931. je saldo teh računov padel za 179 milijonov napram saldu prejšnjega leta. Od začetka leta 1932. do konca 1933. pa saldo zopet naraste za 359 milijonov. Konec leta 1934. imamo ponovno nazadovanje salda ali samo za 19 milijonov napram stanju 1933. Do konca leta 1937. saldo čekovnih računov pri Poštni hranilnici raste in naraste v teku treh let za skupno 701 milijon dinarjev. Konec leta 1938. je imel zavod v čekovnem prometu saldo 1709 milijonov dinarjev, 31. marca 1939 pa 1.550,5 milijone dinarjev.

Poleg čekovnega prometa sprejema Poštna hranilnica tudi hranilne vloge, in sicer od leta 1926. naprej. V teku 15 let je zavod zbral 1.284,6 milijonov dinarjev vlog. Od konca leta 1930. naprej je število vlagatelj pri Poštni hranilnici narastlo za 402.051. O pokrajinskem oziroma krajevnem razporedu hranilnih vlog pri tem zavodu zopet ni mogoče govoriti, ker od leta 1926 naprej — t. j. od kar se bavi Poštna hranilnica s sprejemanjem hranilnih vlog — zavod ni smatral za potrebno, da bi tak

razpored objavil. To pač iz istih razlogov kakor Državna hipotekarna banka, ker je močnejši dotok sredstev iz tako imenovanih prečanskih krajev. To zadostuje, da zaključimo, da ima tudi Poštna hranilnica daleko največji del hranilnih vlog ravno iz teh krajev.

Medtem, ko so bili privatni zavodi v krizi, se ta pri Poštni hranilnici ni poznala. Privatno denarstvo je veljalo v očeh vlagateljev zaradi pomanjkanja podpore, katero bi moral emisijski zavod vsekakor temu denarstvu nuditi, kot nezdravo in potrebno sanacije. Namesto da se je leta 1931. napravilo to, kar je bilo naknadno napravljeno leta 1938., se je ob neki priliki izjavilo popolnoma odkritosrčno, da naj se vlagatelji naučijo vlagati denar v privilegirane denarne zavode. Boj med eno in drugo vrsto denarstva je bil potenciran še zaradi višine obrestne mere, ker zavodi, ki so bili pod zaščito, niso mogli plačevati 4%, kolikor še danes znaša pasivna obrestna mera pri Poštni hranilnici.

Zvezine objave

Zvišanje sodnih taks

Po odredbi z zakonsko močjo o gradnji in opremljanju sodnih poslopij in o urejanju zemljiških knjig, »Službene novine« z dne 17. julija 1939 (»Službeni list« z dne 13. septembra 1939) se od 15. septembra 1939 naprej pobira poseben sodni prispevek za gradnjo in popraviljanje sodnih poslopij ter obnavljanje in dopolnjevanje zemljiških knjig. Po § 17. te uredbe se pobira sodni prispevek s posebnimi taksnimi znamkami v višini $\frac{1}{10}$ taks, predpisanih z za-

Poštna hranilnica vlaga svoja sredstva v posojila državi in državne vrednostne papirje, v drugi vrsti pa v posojila združnim ustanovam.

Leta 1938. so znašali dolžniki 1.654,2 milijona dinarjev, državni vrednostni papirji 942,5 milijone dinarjev in nepremičnine 124,7 milijonov dinarjev. Dolžniki so se razdelili sledeče: 1.055,5 milijone dinarjev država, denarni zavodi 118 milijonov dinarjev, združne ustanove 168,9 milijonov dinarjev, občinska posojila so pa znašala 34,4 milijone dinarjev. Plasiranje denarja je zopet centralistično urejeno. Dočim se denar zbira iz vseh krajev države, je pa plasiran tam, kjer ga trenutno narekujejo interesi vladajočih krogov, ne pa interesi celokupnega narodnega gospodarstva.

Pri avtonomističnem urejanju privilegiranih denarnih zavodov bi moralo biti pri Poštni hranilnici rešeno predvsem vprašanje obrestne mere, ki bi se morala pri hranilnih vlogah znižati čimprej na 2 do 2 in pol odstotka.

konom o sodnih taksah z dne 30. maja 1930 s poznejšimi spremembami in dopolnitvami. Vendar pa ta prispevek ne more biti manjši od 0.50 din in ne višji od 25.— din. Deli dinarja pod 0.50 din se zaokrožajo na 0.50 din, deli nad 0.50 din pa na cel dinar. Poleg tega se sodni prispevek plačuje tudi za tale sodna dejanja:

1. za vpise v javne knjige: a) za vknjižbe in predznambe lastninske pravice na nepremičnih stvareh, če spada pravni posel ali naslov pridobitve, po

katerem naj se opravi vpis, pod prenosno takso, po vrednosti stvari

do 1.000.— din	2.— din
nad 1.000.— din do 10.000.— din	5.— din
nad 10.000.— din do 50.000.— din	10.— din
nad 50.000.— din	25.— din

Če ni vrednost v listini sami izražena, se vzame za osnovo tista vrednost, po kateri je bila določena prenosna taksa;

2. za sestavitev listin, potrebnih za vknjižbe, sodni prispevek na zapisnik po vrednosti predmeta

do 1.000.— din	2.— din
nad 1.000.— din do 10.000.— din	5.— din
nad 10.000.— din do 50.000.— din	10.— din
nad 50.000.— din do 100.000.— din	25.— din
nad 100.000.— din	50.— din

3. za potrdila izvršnosti sodnih odločb ne glede na to, ali se izdajo na ustno ali pismeno prošnjo, din 2.—.

Pošljite PAB-i potrdila o soglasju za dokončno prevzete dolgove

Vse posojilnice opozarjamo, da v čim krajšem času pregledajo od PAB-e poslane zbirne spise dokončno prevzetih dolgov. Te zbirne spise naj primerjajo z zbiralnimi polami in ugotove, koliko se obračun PAB-e ujema z njihovimi obračuni. Če se obračuni ujemajo, naj takoj, ko prejmejo obrazec potrdila, ta obrazec podpišejo in ga vrnejo PAB-i, podružnici v Ljubljani. Dokler namreč PAB-a ne prejme tega potrdila, ne izplača anuitete. Na ta način je zadruga oškodovana, ker leži znesek, ki bi ga morala zadruga prejeti na račun anuitete, brezobrestno pri PAB-i od dneva, ko je bila izdana odobrilna nota, pa do dneva nakazila anuitete.

Če se je pri kateri prizadetih zadrug obrazec potrdila izgubil, naj si ga zadruga sama napravi po spodaj navedenem vzorcu. Iz odobrilne note (pisme-

nega sporočila PAB-e o prevzetih dolgovih) naj zadruga prepišejo številke v obrazec potrdila.

Pečat ustanove:

Privilegirani agrarni banki a. d.,
direkcija za likvidacijo kmetijskih dolgov,
Odsek tekočih računov,

Beograd.

Part. št.

Potrujemo prejem Vašega pisma št. od skupno z zbiralnimi seznammi o prevzemu kmečkih dolgov št. s katerimi ste prevzeli portfelj za dolgov naših dolžnikov, na podlagi katerih knjižimo soglasno

v vaše breme

po tekočem računu (anuiteta Din ...) Din
v 3% obveznicah za likvidacijo kmečkih dolgov Din

po začasnem računu 3% zamudne obresti na Din od do Din

v Vaše dobro

po začasnem računu:
za plačila prejeta od dolžnikov po 26. X. 1936 Din
za 3% isk. obresti na zneske, prejete od dolžnikov po 26. IX. 1936 Din Din

Istočasno Vam potrjujemo, da soglašamo z obračunom, kakor tudi s specifikacijo istega v gori navedenih zbiralnih seznamih.

S spoštovanjem

Vemo, da se zadružništvo pojavlja spriču izvestnih socialnih pritiskov in da šele ti pritiski dovedejo do reakcije in akcije. Toda redkokdaj se dogaja, da tak pritisk zadene vse člane socialne skupine, temveč samo večji ali manjši del, in tedaj samo ta del reagira. Nadalje lahko ugotovimo, da izvestni pritisk nekatere bolj, druge manj prizadene. Celo taki so, ki vobče ne reagirajo. To so najbednejši, ki ne občutijo ničesar ali ki stojijo na tako nizkem nivoju, da niti ne mislijo na to, kako bi si svoje življenje izboljšali. Taki ljudje se ogibajo zadružne akcije, ona jih ne privlači, njihovi pogledi so obrnjeni v drugo smer. Od tod vidimo, da najbolj nemočni pri zadružništvu ne sodelujejo. To je zanimiv in važen pojav. Angleške zadruge so se mnogo z njim bavile in poskušale na razne načine, kako bi ga omejile, toda rezultati so bili zelo majhni. Najrevnejši ljudje so še dandanes večinoma izven zadružništva. — (Iz M. Avramović, Socialne funkcije zadružništva 1939, str. 25.)

PRILOGA NARODNEMU GOSPODARU ŠTEV. 10., 1939

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, se vrši pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Izredna skupščina Vzajemne posojilnice v Ljubljani, r. z. z o. j., bo 24. oktobra 1939 ob 17.30 v posvetovalnici Vzajemne posojilnice. Dnevni red: 1. Sklepanje o določitvi najvišje vsote, a) do katere se lahko zadruga zadolži, b) do katere sme sprejeti hranilnih vlog, c) do katere sme podeliti kredit ali posojilo posameznim zadružnikom. (§ 45. pravil.) 2. Podelitev pravice o podpisovanju po § 29. pravil. 3. Predlogi in pritožbe zadružnikov. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Društvene nabavne zadruge v Ljubljani, r. z. z o. z., bo v petek 24. novembra 1939 ob 8 zvečer v prostorih Društvene nabavne zadruge, Miklošičeva cesta 7/L. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Poročilo računskega zaključka za leto 1938. 4. Volitve članov uprave in nadzornega odbora. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Osrednjih mlekarov v Ljubljani, r. z. z o. z., bo v sredo 25. oktobra 1939 ob 17. uri v prostorih Zadružne zveze, Tyrševa cesta 38/L. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka in absolutorij načelstvu. 4. Sklepanje o likvidaciji. 5. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Hranilnice in posojilnice pri Mali Nedelji, r. z. z n. z., bo 25. okto-

bra 1939 ob 8 zjutraj v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. Volitev novega upravnega odbora. 2. Slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Mežici, r. z. z n. z., bo 22. oktobra 1939 ob 11 v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrditev računskega zaključka za leto 1938. 3. Poročilo o izvršeni reviziji. 4. Slučajnosti.

Redni občni zbor Stavbne zadruge »Katoliški dom« v Mežici, r. z. z o. z., bo 22. oktobra 1939 ob 12 v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrditev računskega zaključka za leto 1938. 3. Poročilo o izvršeni reviziji. 4. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Kmetijske blagovne zadruge pri Sv. Lovrencu na Pohorju, r. z. z o. j., bo 22. oktobra 1939 ob 9 zjutraj v poslovnih prostorih. Dnevni red: 1. Sklepanje o pristopu k Osrednji blagovni zadrugi v Mariboru. 2. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Spod. Polskavi, r. z. z n. z., bo 22. oktobra 1939 ob 9. uri dopoldne v uradnih prostorih zavoda. Dnevni red: 1. Sprememba pravil. 2. Predlogi.

Izredni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Trebnjem, r. z. z n. z., bo v nedeljo 22. oktobra 1939 ob 7 zjutraj v poslovnih prostorih. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka. 3. Sprememba pravil. 4. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Kmetijskega društva v Trebnjem, r. z. z o. z., bo v nedeljo 22. oktobra 1939 ob 8 zjutraj v poslovnih prostorih. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrdilo računskega zaključka. 3. Sprememba pravil. 4. Slučajnosti.

Gospodarska zveza v Ljubljani notira naslednje cene: Tomaževa žlindra baza 18% Din —.—; rudninski superfosfat v vrečah po 50 in po 100 kg à Din 102.—; kalijeva sol po 100 kg Din 150.—; kostni superfosfat Din 120; apneni dušik v pločevinastih bobnih Din 211.—; apneni dušik v papirnatih vrečah Din 185.—; kostna moka Din 84.—; nitrofoskal v vrečah Din 144.—; modra galica Din 6.10; žveplo —.—. Pri vagonem odjemu se cene za gno-

jila in cement znatno znižajo na franco vsaka postaja. Nitrofoskal, apneni dušik pri najmanjšem odjemu 5000 kg franko vsaka postaja. Modra galica pri vagonem odjemu po konkurenčni ceni.

*

Manufakturo vseh vrst po ugodnih cenah tudi proti plačilu s hranilnimi knjižicami članic »Zadružne zveze« nudi Oblačilnica za Slovenijo v hiši Gospodarske zveze.

NG

Člani Zadružne zveze dobivajo list brezplačno ● Cena listu za naročnike 25 din na leto
● Rokopisi naj se pošljajo na naslov uredništvo „Narodnega gospodarja“ v Ljubljani,
Zadružna zveza. Rokopisi se ne vračajo ● Izdajatelj Zadružna zveza v Ljubljani ● Odgo-
vorni urednik dr. E. Čeferin v Ljubljani ● Za Zadružno tiskarno M. Blejec v Ljubljani.